

Zelfbeschadiging

Linda van Mil en Nienke Kool

Centrum Intensieve Behandeling, Palier

I.vanmil@palier.nl

n.kool@palier.nl

Palier

forensische & intensieve zorg

Maurice Ploem

Wat gaan we doen?

- Inleiding onderwerp: definitie, cijfers, achtergronden
- Impact op hulpverleners
- Waarom?
- Competenties hulpverlener
- Voorwaarden

Definities

Zelfbeschadigend gedrag:

- het doelbewust toebrengen van directe of indirecte schade aan het eigen lichaam, in een zich herhalend patroon, zonder dodelijk resultaat

Zelfverwonding: directe schade

Automutilatie: verminking, vaak onder invloed van psychotische waandenkbeelden

Cijfers zelfbeschadiging

Internationaal:

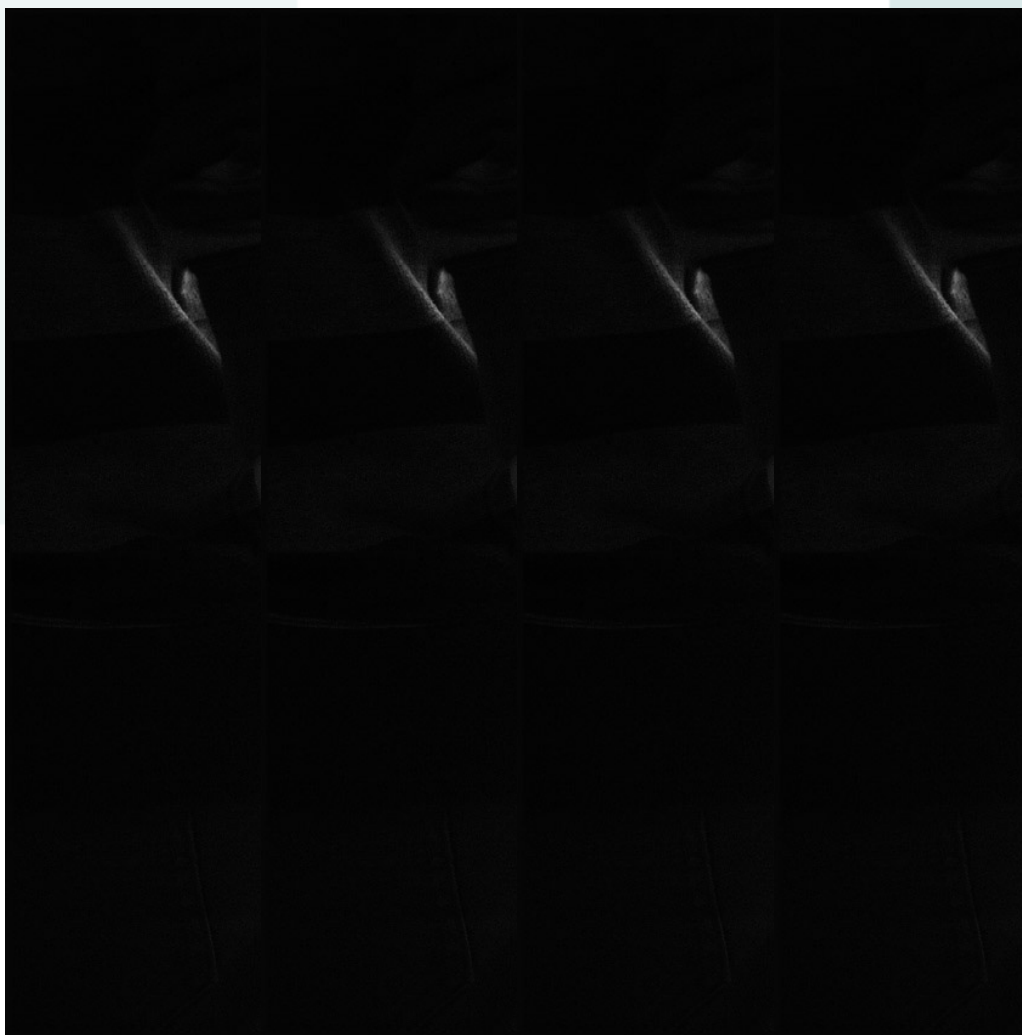
- 1% tot 4 % bij volwassenen
(Briere & Gil, 1998)
- 4% tot 33,2% bij psychiatrische patiënten
(Zlotnick et al., 1999)
- 1,5 – 3 x meer vrouwen dan mannen
(Claes et al., 2004)

Nederland:

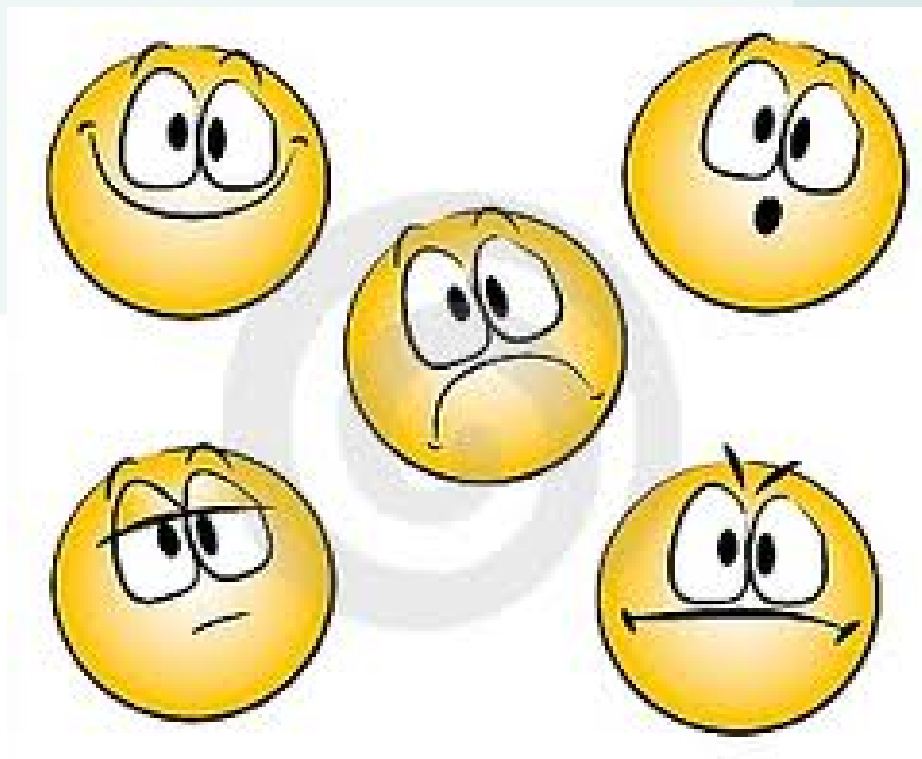
- 4,3% jongeren
(CASE-project, de Wilde, 2006)
- 55% polikliniek stemmingsstoornis
(S. de Klerk et al., 2011)

Achtergronden

- Tot 79% heeft een geschiedenis van vroegkinderlijke traumatisering
  - Seksueel misbruik voorspellend voor suïcidaliteit
  - Verwaarlozing voorspellend voor zelfbeschadiging
- Psychiatrische stoornissen, zoals:
  - Psychotische stoornissen
  - Bipolaire stoornissen
- Ontwikkelingsstoornissen, zoals:
  - Autisme
  - LVB
- Gezonde populatie
  - Pubers
  - Studenten
  - Militairen

Wat roept het bij jullie op?

Reacties hulpverleners

- Ongeloof en afschuw
- Boosheid, frustratie
- Teleurstelling
- Medeleven, begrip
- Druk van verantwoordelijkheid
- Machteloosheid

Dilemma's

Dilemma: doe iets! Wat dan?

- Dader en slachtoffer in dezelfde persoon
  - Voor hulpverlener onmogelijke tweedeling!
- Systeem verwacht interventies
- Machteloosheid en verantwoordelijkheid

Waarom die impact?

- Hulpverlener is afgestemd op het horen van de boodschap, de 'hulpvraag'.
- Andere verpakking: lichaamstaal: wonden en littekens i.p.v. woorden
- Welke boodschap is dat?

Boodschap

- Pijn, lijden en verlies
- Agressie
- Doel en de eindigheid van het leven

Oefening

- Neem de patiënt in gedachten. Wat komt er over haar/hem in je op? Welk beeld heb je van hem/haar.
- Wat merk je in jouw lichaam als je aan hem/haar denkt?
- Welk beeld krijgt je bij jezelf als je in contact bent met hem/haar.
- Welk beeld krijg je als je jullie van een afstandje gade slaat?
- Als je het element toekomst erbij neemt, hoe zie je dan jullie beweging?

Competenties

Herhaaldelijk *in vivo* blootgesteld aan pijn, verschrikking en verlies

- Moed
- Geduld
- Verdraagzaamheid
- Stress tolerantie
- Waardigheid / autoriteit
- Humor, maar alleen op juiste moment
- Acceptatie en compassie

Consequenties voor behandeling en begeleiding

- Inzicht in onderliggende factoren
  - Contact maken met patiënt
- Behandel - begeleidingsdoelen opstellen samen met patiënt
  - N.a.v. onderliggende factoren
  - Toegespitst op wens van patiënt
  - Kleine doelen met kans van slagen
  - Houd rekening met terugval (houd je aan je beleid)

GAAT MEESTAL NIET OVER STOPPEN

Voorwaarden

- Structurele aandacht voor signalen van burn-out, compassie moeheid, hoop en inspiratie
- Collegiale ondersteuning
- Supervisie: triggers / trauma's
- Ontspanning en/of zingeving: mindfulness, yoga, spiritualiteit, gebed etc.
- Schoonheid, natuur, onschuld

- Zelfzorg!

Dank voor jullie aandacht!

I.vanmil@palier.nl

n.kool@palier.nl